

plu' Gh. Iodoreanu - Kirileanu

*Gumozesti
jud Neamt*

SEZĂTOAREA

REVISTĂ DE FOLKLOR

Director: **ARTUR GOROVEI**

Anul X. — Volumul VII.

Nº 12

1 Mart 1902 — 1 Mart 1903.

FĂLTICENI

TIPOGRAFIA M. SAIDMAN

1903

Abonamentul: 3 lei pe an; 4 lei pentru străinătate.

A se adresa ori ce corespondență și abonamentele, D-lui Artur Gorovei, în Folticeni.

CUPRINSUL:

Folkloristică	Miron Pompiliu
Dosarul lui Ion Creangă.	
Descintece	H. Tapu
Norocul. Pasărea neagră	M. Păsculescu

DE LA ADMINISTRATIE

... : Radu Marinescu. Heciu. 6 lei.

... : D-nii C. Meissner, Iași. 3 lei; Gh. D. Lălu,
... ; Locot. Eug. Botez. Constanța. 3 l.; C. N. Steriade,
... 3 l.; V. Ciocan. Rădășeni. 3 l.; Pr. A. Popescu, Cernica,
... l.; G. Rigo. 4 l. 50

ȘEZĂTOAREA

REVISTĂ DE FOLKLOR

Director: ARTER GOROVEI

Anul X. — Volumul VII

1 Mart 1902 — 1 Mart 1903.

FĂLTICENI

TIPOGRAFIA M. SAIDMAN

1903

SEZĂTOAREA

Anul VII

Folticenî, 1 Februarie 1903

No. 12

MIRON POMPILIU

Vorbe locale (provincialisme)

din satele *Șteiu, Câmp, Criștior* și *Irgușorul Vascoi* (Coș. ung. Vaskoli din Biharea, Valea Tazlăului (satele *Tazlău* și *Frumoasa*, județul Neamț) și din satul *Gironi* jud. Iași.

A

Agvistat, atestat.

aleg, fig. ulege-se când vine...,
niciă vine rar, câte-odată.

alutai, rupt de foame, mort de
sele.

amucece, amuce, oare-care: *amu-*
ce ducă: ducea ceva.

arucet, apă de bumbac boită roș
sau vânet. (V. Tazlăului-Neamț).

arpreala, sineală.

B

bahupa, platră de var sau de
marmură.

băgan ¹⁾, (fără explicație).

baia, nu-i baia gy'aco: nu-i nici
o supărare pentru asta.

băvri, jupesc.

băndireu, [f. espl.].

băna ²⁾, (ung. bika), buhai, laur.

băna, bulgar de pământ, [Nu se

poate descifra bine, poate să
fie: *biceș*].

bleasc, grai.

bloiori ³⁾, a se juca în apă.

boance, vâzdoage (cărujele), flori
de grădină, galbene, forma ro-
zelor. (Valea Tazlăului-Neamț).

boaria, păstor la boi.

bociște, (f. espl.) Nu se poate
bine descifra, poate se fie: *bö-*
riște.

bociulie, bocioală, căciulie de us-
turoi.

bodroanțe, catrafuse, boarfe. Ș'a
luat *bodroanțele* 'n spate ș'a
plecat.

bojine și *bojic*, buzunar.

bombic, bolovan rotund.

bopsaiu, [f. espl.].

brăcinariu, gârneț.

brusturărie, (f. espl.). (Valea Taz-
lăului-Neamț).

bucate, cereale.

¹⁾ În sine colula care sugă tabac în gură. (Solnoc-Dobica, Transilvania).

²⁾ *Băna* se mai zice și la *petricică*.

³⁾ În *Bludovri*, cu acelaș înțeles și în com. Broșteni, ținutul Suceava.

bubuștău, fructul hânciului. Grăunțele hânciului se cheamă *lăstari*, (Gorom, jud. Iași).

bulughene, cartofe (se zice) în partea de sus a jud. Neamț.

bumnyi, (a se), a se ciocni cu cine-va în cale.

bureți bolundariți, roși la culore.

bureți păstravi, albi la culore, mari și cu pete negre.

busumflat ¹⁾, [f. espl.].

buptăr, (f. espl.).

C

Cafă, cafea [ung. kavé].

căfană, cafenea.

călin, copăcel cu fructe care se cheamă *căline*, un fel de bobile roșii mai mici ca cireșele obișnuite. La gust sunt amare, cu toate acestea țaranii le mincă. Fructele stau și iarna pe copac -). (V. Tazlăului-Neamț).

cămenită, [ung. Kemeneze], sobă.

cantă, *cântulă* (†), (f. espl.).

cardaboș ³⁾, cârnaț gros.

cârcăi (a), cum fac găinele (de spaimă).

ceucă, staucă.

cervereu, [glasul să meargă ca *cervereu*] [f. espl.].

chiotoare ⁴⁾, [f. espl.].

chișetoare și *chișoscă*, o cascadă mică. (Valea Tazlăului).

ciapță ⁵⁾, [f. espl.].

cioareci ⁶⁾, țari.

cioroslan, (f. espl.).

ciobârcăi, se zice despre un om carele amblă prin locuri streine, precum și despre care amblă noaptea bătând cârciurile.

ciugulesc, despre găini când ciupesc căutând mîncare.

ciudesc (mă), mă mir (ung. csodálni).

ciuderii, must de mere sau pere verzi.

ciumar (ciumafae), o buruiiană înaltă rămuroasă, cu niște fructe cât nucile cele mari, cu ghimp. Crește în belșug (buciacă) pe lângă garduri și prin șanțurile ulișelor. Fructul e otrăvicios. Se cosește pe la începutul lui August. Românul pe care l-am văzut cosind-o, zicea, că după ce are să

1). *Boșumflat*, drimboot, minios. (Broșteni-Suceava).

2). La Broșteni (Suceava) rodul acestui copăcel să sterbe și zama să bea ca loac pentru tusa.

3). La Broșteni se zice *chișcă* și prin alte părți ale țării: *calbuș*.

4). Tot la Broșteni, se zice *chiștoare* pl. I. ațelor de la gura cămeșilor gospodarilor, cu care se incheie la gît. Se mai zice și la colțul casei de din afară: «*chiștoarea casei*».

5). Scufie sau bonetă care se pune pe capul copillor mici. (Solnoc-Dobica).

6). Alte celea-s *cioarecii* și alte celea *țarii*. La Broșteni [Suceava], cînd zici *cioareci* sau *bornoveci*, mai delicat, să înțelegi acea haină de tras pe picioare, făcută de pănură grosă de lînă albă, care se poartă iarna, toamna și primavara. Rar se fac *cioareci* de lînă laș sau neagră, cu care se îmblă la tăet pădure. Țarii se făceau în vechime numai din lînă toarsă «tors în tors» și is cu mult mai subțiri de oit *cioarecii*, așa că se purta numai vara. În vremea de astăzi se fac țari și de humbac, adică urzala și bătătura ori cu urzala de humbac și bătătura de lînă. Numai tineretul poartă țari de humbac, gospodarii bătrîni port tot de cel de lînă.

mântue, trebuie să-și facă mojdol de usturoi, așa de tare-l ametește la cap. — L'am întrebat pe Român, n'ar putea să scape ulișele cu totul de-așa huruiană proastă, fără nici un folos. Mi-a zis: „că o cosesc și alt ce i de făcut?” — „Să săpați frumoșel locu și șaușu colea primavara și să-I scoateți rădăcinile; ar crește oleacă de iarbă!” — D'apoi cât de multă-i, de unde-ar putea primăria să săpe atâta loc!?” — „Apoi nu așa. Fie-care gospodar să săpe pe diuaintea gardului său”. — „Ba că bine zici, cucoane. Ce ț-ar fi, un băel ar putea face ușor treaba asta”.

Pe lângă cîmar mai e *bozul* care cuprind multe păși ale satului partea dintre șanturi și gardurile de la ogrăzile caselor. Sunt drumuri ulișe și meșdanuri, cuprinse mai mult de jumătate de boz, ca de o pădure.

(Valea Tazlăului-Neamț).

curățit (a), a curăți arborii de cîmp.

curățit (f. espl.).

curățirea, butricele de la gura ulișelor, pe care se strecură apa.

citor și *ipan*, întreg, sănătos, teafăr.

clindos, se zice când ceva nu-i copt bine. *Pânea asta e clindosă*.

clonț, cioc.

cocoși ²⁾, (f. espl.).

corhat, locuri rele, ripoase. Se zice și *corhău*, s. *corhană*.

(Valea Tazlăului-Neamț).

corobețe ³⁾, (f. espl.).

coromislă [f. espl.]

culcoreza (a), a cotcodăci.

cuciș, expresie cu care se cheamă câni.

cumpeni (a) ⁴⁾, a potrivi. *Reu m'a cumpenit*.

curpent. Un păzitor la vacile satului, în munți cu coliba în niște prelucl, avea o grădinuță cu castraveți. Luându-mă de vorbă și zicându-i: — Ai și castraveți, moșule? A răspuns: — *Ia avem niște curpent*.

(Valea Tazlăului-Neamț).

D

Dârpi (a), a calca, a culca jos.

Se zice când culcăm iarba rostogolindu-ne pe pajște. —

Toată mi a dârpiț iarba jucându-se prin ea.

diac, student și psalt.

dolană ⁵⁾, ori ce fel de mantie ucagă.

1) Cîmpul, cîmpul de cîmpul copii (Solnoc-Dobica).

2) Cîmpul cîmp.

3) Cîmpul cîmp, în parte saltatică și metă pădușoasă. (Solnoc-Dobica).

4) Cîmpul cîmp, în parte cîmpul cîmp.

5) *Dolană*, ori ce fel de mantie și de care se pomenesc în poezia populară—din

dos, partea potrivnică a dealului.
drîmboae, drimbă.

dulce, a mânca de dulce, a mânca de fruct.

dumesnice, caprele nu fug de vite, is mai dumesnice.
(V. Tazlăului).

E

E, da; așa-î, *E*, da? adică, așa-î? —
E doamny; de sigur așa.

F

Faidă ¹⁾, putere, tărie.

faios, făioşel, (f. espl.)

fanele, fasole fanele, adecă de care n'are haragi (ologuţă); se mai zice și fasole *ouşoare*.

(Valea Tazlăului-Neamţ).

faţă, partea dealului sau a muntelu intoarsă spre soare sau miază-zi.

feştilă, filil.

fetan, [f. espl.]

fiostru, fiu vitrig și *hiostru*.

fitye, a fitye în zadar.

fluer, şuer.

G

Gad, *gadină*, animale sălbatice hrăpitoare, ca lupii, vulpile, ulii, etc. Se zice și despre găini. De-asemenea despre pu-

reci, păduchi, lindini; în cazul din urmă mai ales *gad*.

gangav ²⁾, (f. espl.)

gârlă, fig. Un copil fugind după o femeie: *Se ține după densa gârlă* ³⁾, (Valea Tazlăului-Neamţ).
gâscoiū, gânsac.

ghieră, unghiile de la picioarele găinilor.

gligan ⁴⁾, porc sălbatic.

golie (ung. golga), [f. espl.]

gorgoase, fructele când încep a fi bune de mâncat.

(com. Goroni jud. Iași).

grămuja (a) ⁵⁾, (f. espl.)

grije, lasă; grijă me.

grohotar, un loc petros, unde sunt grămădite peste olaltă pietre multe.

guri, *guri!*, cum strigă porcii.

guzu, strînge lemne, se zice despre un vier bătrîn, care strînge pe iarnă ca *guzu* (guzganu).
(com. Goroni-Iași).

H

Hăbădic ⁶⁾, vreasc.

hăbădicariū, un loc unde sunt gămădite vreascuri multe peste olaltă, vreascuri de nici o treabă.

hăituesc; le hăituesc pădurarii (căprioarele). (Valea Tazlăului)

hârț (post) ⁷⁾, (f. espl.)

1). În Broșteni se zice: *faidă*, cu înțeles de *formă*, d. p. *altă faidă*; altă formă.

2). „ „ „ „ la cel care nu răspică bine vorba.

3). „ „ „ „ tot cu acelaș înțeles: *grapă*. „*Se ținea grapă (grăpiș) de el-*

4). În Moldova prin vorba asta să 'nțeloge un flăcău crescut bine, fără a avea vrista înaintată, adică potrivită înălțimel.

5). A hopăi în horă. [Solnoc-Dobica].

6). În Broșteni se zice: *hapticurî*, la strujiturile de la goluitură.

7). În Moldova se 'nțeloge prin *hârț*, săptămîna de lingă postul mare—adică cea din urmă săpt. din cișlegile de iarnă—se mîncă de fruct și Mercuria și Vinerea, do-olaltă.

hăli (a), a trage, a scoate.
hauc, tot vreasă.
*hîghidiş*¹⁾, ceteraş. scripcar. *Hîghidiş pe lângă Criş* (cimilitură), înţariul.
hoi, hoii Ioanye! hoii Floare! [f. espl.]
horăesc, horcăesc.
horcotesc, se zice despre *horait*. (Valea Tazlăului-Neamţ).
huhurez, (f. espl.)
hupa şi *hupi (a)*, a striga tare pe cineva. *Hupască dracul dintr'insul*.
hutupală, un om mîncăcios.
hutupi (a), a îmbuca cu lăcomie.

I

*îmbacrat*²⁾, [f. espl.]
încala (a se), a se îngraşa tare.
încărăba, a încărăbăni, a câştiga, a încarea.
încurzi, a încreţi (obrazul său opintele).
*întăcei (a)*³⁾, a împreuna, a lega în oluţa.
întăripa (u), a face să fie pe-o linie.
întăre, înalte întărebuinţat în espresă (*întăre rănilor*). [f. espl.]
întăre (a), mă opintesc.
întăre (a), a perî, despre hoî, căi, etc. căiul moî.

J

întăre, toate untelele pentru

serviciu la stână. În unele părţi se zice: *tarhatu* stânii, *pojijie*. (Valea Tazlăului).
jinău, (ung. gyauu), bănuială (napaste).
*jinapăn*⁴⁾, ieniper.
jirav, om iute de fire.
jordănesc (?), (f. espl.)
jubră; *jumară*, pl. *jumere*, [f. espl.]
jumurli şi *jumuli (a)*, se zice despre porci când scurmă în noroi căutând grăuţe.
jugănesc, scopesc.

L

Lădunî, sagi, mesteacănî⁵⁾, răchişi, etc. groşi de la un decimetru până ce-s buni de bărne. (Valea Tazlăului-Neamţ).
lângăliu (ung. laugoló), o pătură de aluat ce se coace pe lopată în vatra cuptorului, pe când focul arde de abinele în lăuntru.
lăptucă, burete galbăn, se mîncă aşa crud.
lăturghie, liturghie.
*leciu*⁶⁾, ud până la pele.
lihod, gust ce rămîne în gură după lucruri dulci: gură *lihoda*.
*lipiună*⁷⁾, o pânişoară rotundă de făină de grâu.

M

Măcăesc, cum fac răşele. (Valea Tazlăului-Neamţ).

1) În Moldavia-Bukovina se zice *hîghiduş*, tot cu acelaş înţeles.

2) În Bucovina-Bukovina.

3) În Bucovina-Bukovina, în acelaş înţeles în Moldova.

4) În Bucovina-Bukovina se zice *jinăuş* în un copăcel mic şi f. crengos, de soîul bradului. Îi zic şi pentru crenguşii lui dintr-un soî sau mărunţica.

5) În Bucovina-Bukovina.

6) În Bucovina-Bukovina se zice *lihod*.

7) În Bucovina-Bukovina se zice *lipiună* în Moldova: *litie*, care se face în ajunul unei prăznuiri sau a unei porţuni de sarmă.

măloiș, pâne de păpușoiș.

mărâi (a), a moruâi.

mărmăzel, viu roșiș mărmăzel.

mășoiș, molan, cotoiș.

mimică, nimică.

mângială, un aluat din făină necernută de popușoiș, (care slujește la uns piuza de cînepă).

mormolocî, vițelari, puî de broască. Fig. Despre copil micî se zice *mormolocî*. (V. Tăzlăului).

muc ¹⁾, (f. espl.)

mursă (f. espl.)

N

Nădăesc (mă), dau cu socoteala, bănuiesc, [ahnen] -).

năpusti (a se), a se lasa, a se neglija.

nemșiori sau *ciurciulași*, bureți micî galbenî.

ninerat ³⁾ (f. espl.)

O

Oiască, partea de deasupra bureteluî cam verzi-vineși.

opăci [v], a întârzia. *Nu mă opăci*.

ogărji (a), a slăbi tare. *Cîne*,

vită ogîrjită.

P

Patcoș ⁴⁾, [f. espl.]

păsulă, fasolă, (ung. paszulj).

păsulă ologușă, fără haragi.

părăstas, o pâne mare de grău ce se dă popei, la maslu mai ales.

păzilură ⁵⁾, [f. espl.]

pě, pe.

pica ⁶⁾, nume de bajocură ce se dă lălelei.

pichence, *pichcucufe*, *cartofe* și *larabule* la țigani (se zice) mai ales. (Valea Tăzlăului-Neamț).

pigulesc, vezi *ciugulesc*.

piparcă, ardeiu pisat.

piromită, piramidă.

pisghirit, [f. espl.]

piucufe ⁷⁾, (f. espl.)

pleaznă ⁸⁾, [f. espl.]

pocozi (a se), a se mira, a se minua.

poșoc, (ung. paczak), guzgau.

pricăzit ⁹⁾, (f. espl.)

pristol, (f. espl.)

pristui, a se ascunde; a se sculi.

pupî, (f. espl.)

pur; *de pur ce-i bun*, adică f.

1). *Muc* se zice la fitilul ars la un capăt a lumînării și se mai zice și la o sorbitură făcută cu daltă într'un locu pentru ca să se bage acolo capătul altui locu. [Solnoc-Dobica].

2). *Ahnen*, însumă pe românește *a presimți* și are și înțelesul cuvintelor la care l-a alăturat răpos. M. Pompiliu.

3). *Desmerdat* [Solnoc-Dobica] *nenerit* [Broșteni].

4). În Solnoc-Dobica, această vorbă să dă ca nume boilor.

5). Sorbitură. sorbală.

6). Numirea de *pica*, i-a venit de la zgomotul ce-l face fumătorul cînd trage din Hu-lea: *pie*, *p'c*. (Solnoc-Dobica).

7). Poate: *puicușă*, găină aproape de un an.

8). *Pleaznă de zbuî* (bief). (Solnoc-Dobica).

9). *Prostanae* /item/.

10). Se întrebuintază și în com. Broșteni, dar se zice numai copiilor.

bun. *De pur ce samână*, adică samână în totul. (com. Cristior). *pusiuyic*¹⁰⁾, om mic și gros.

R

*Răsunot*¹⁾, (f. espl.)
ratolă (ung. *rátota*), jumări.
razna, felie, (de măr, pară).
rebelie, revoluție (rebeliune).
*rischituri*²⁾, (f. espl.)
*rânsă*³⁾, mugurul carpăului.
rișchié (a), găinele când scormonesc pravul și guoaiile pentru a găsi grăunțe.
roinc, bureți galbeni foarte buni de mâncat.
*rugărie*⁴⁾, (f. espl.) (V. Tazlăulul).

S

*Sagnă*⁵⁾, rană; cal cu sagnă. (Valea Tazlăului-Neam).
*salamazdră*⁶⁾, (f. espl.)
sleaușă, ori ce fel de om îmbrăcat în haine negre.
scintit, scrintit.
*sclucioh*⁷⁾, (f. espl.)
*șnur*⁸⁾, (f. espl.)

scovardă, *scoverzi*, clălite.
*sdrânțariu*⁸⁾, (f. espl.)
sgrăciuna (a), când se invirtește o vilă pe lângă grajdul, cu gând de a intra. *Tot pe la ușa coțelului a sgrăciunat.*
sângerete, (f. espl.)
Sântă Mărie, (f. espl.)
Sân-Petru, (f. espl.)
Sânta-Sâmbe, așa-i. de bună samă. În satul Șteiū se zice *Sântu sâmbé* ung. *szentöl szembe*: ochi în ochi).
*sânziene*⁹⁾, (f. espl.)
spuză, cenușa ferbiute.
staji (a), a grăbi. *Nu stăji vilele:* uu mâna vilele iute.
strimbătate, nedreptate.
strolimbat, striulubatic.
stupină, prisacă.
superat, amărit.
sureliū (ung. *szüret*), cules.

Ș

*Șinor*¹⁰⁾, (f. espl.)
șocat, *șod*, ciudat deșanșat.
*șubă*¹¹⁾, (f. espl.)

1) Alunul care se rade de pe covată, în care s'a fost frământat pine. [Solnoc-Dobica].
 2) Poate că *rischituri* [dărîmături]. (idem).
 3) La Broșteni se zice rînsă, nu la muguri ci la floarea tufei de alun, de urin ș. a.
 4) La Solnoc-Dobica, *rugărie* înșamoa uu loc plin cu rugi. *Rug* se zice la trundășirul
 5) În Broșteni se zice: *sac ră*, tot cu acelaș înțeles. [salbatic].
 6) În Solnoc-Dobica, sau unii se zice la Broșteni: *salamazdră*, if un animal din ordinea bru-
 7) Poate că *sclucioh* sau cum se mai zice: *dulap*. (Solnoc-Dobica). [plouat].
 8) *Sdrânțariu*, *șleardaru*. (Solnoc-Dobica).
 9) *Sânzienele* sau la 24 a lunii Cuptor. La fața 39 a manuscrisului este scris: *cunu-
 nche de la sânziene*. În ziua aceasta, e obicei că fetelo culeg niște flori de câmp, galbene,
 numite *sânziene*, le împătură în cununii mici și menind pe fie-caro cu numele celor din fa-
 mulia, le aruncă pe caperea ei, pe unele locuri le atîrnă în coale de la streșini. A cui
 cunună se căzușe și care mai degrabă de pe casă, acela va muri mai întăi. (M. P.)
 10) *Șnur*, *malocovăș* sau *șnur*, cu care să sdrăduște și se înflorăște șumanul. (Sol-
 noc-Dobica)
 11) În Solnoc-Dobica *șubă* înșamoa *șubian* și mai *aro* înțelesul și de haine. *L'apucă
 lănu cu slabe șube*, adică, l'apucă lănu cu haine (ștrac) slabe

șumăn ¹⁾, (f. espl.)
șușorcă, *susorci* ²⁾, pănuși (de
 păpușoi).

T

Tare, o dat puhoiū și i-o dus
 la vale (păstravii), alții s'o tras
 în sus la locuri *tari* (rele).

Tatin, *tarba lui Tatin*, o buru-
 tauă al cărei rădăcină se cu-
 răță de coajă și se pun în lapte
 de se bea pentru vătămătură.
tăt, *tată*, *tăft*, *tăle*; tot, toate,
 etc.

tău, băltoc, lac.

tărău, părăuaș.

târșit ³⁾, desvelit.

tyer; *tyer cu tine*, *tyer fără tine*,
 adică ori cu tine ori fără tine.

tuduman, mărturie (martor).

tuleu ⁴⁾, pl. *tulei*. (f. espl.)

T

Taică, drojdia de Viena. (V. Tazlăului
trîndă, se⁵⁾ zice despre pâne
 când nu-i coaptă bine, adică
 care nu-i puhavă (trîndavă,
 trîndăvită, Mold. N.)

târhoșit [lapte] (f. espl.)

țără ⁶⁾, o țără, o țărăușă; oleacă
 pușintel.

țipa (a), a arunca. Figurat: *țipa-*

tye după el, du-te de-l cheamă.

U

Ugilit, umilit, plouat. (V. Tazlăului
ultuană, ultoiū (altoi).

umă ⁶⁾, udmă.

uit (mă). *mă uit a dormi*, m'am
uitat a dormi; adorm, am adormit.

ujină (ung. ozsonă), pe la toacă.

V

Văi [a] a vedea, perf. simplu :
 văii, văiși, etc.: perf. comp.:
am văit, *ai văit*, etc.; gerund.:
văind; infiniliv: *văi*; celelalte
 tipuri de la *văd*.

vărzări, plăcinte făcute cu mă-
 rar, marole, știr, ceapă și se
 coace în cuptoriu când coc
 pâne.

verișană și *vărușană*, vară, veri-
 șoară.

vevericioși, bureți negricioși bă-
vraz, gramadă. (loși.

Z

Zagan, o pasere mare; posibil :
 vulturul. *Atâta-i găina cât un
 zagan*.

zăluzală, a pălit-o [pe gaină]
zăluzală de clocit, adică ne-
 buneală. (Valea Tazlăului-Neam).

1). Cam beat; choarhuz (mold.) (Solnoc-D.)

2). Sau *pișiele*, cum se zice în Solnoc-D.

3). Se zice și în Broșteni. tot cu înțelesul acesta: «Ce te-ai țirșit așa la foc dar are
 în totdeauna mai mult un înțeles rușinos.

4). Ciocanul (potorejul) rămas în pământ, după ce s'a tăiat tujicannul de popușoi. (Sol-
 noc-Dobica).

5). Acest cuvînt în Broșteni are și înțelesul de-a fi f. îngrijorat, cu teamă. «Si făcea
 firă de frică ce-i era».

6). *Uimă* se zice și la Broșteni.

zăgrănyi, a îndesa haine într' un loc strîmt. Figurat se întrebuințază în injurătură.

zbangăi [a], a zbirnăi.

zdrasiu, strănut.

zglâmboic ¹⁾, a se mira prosteste.

Nu zglâmboia ochii.

zogonyi, a frămănta pe cineva la trîntă.

zoli (a), a frămănta ceva cu mâinile ori cu lingura.

Ceva din terminologia populară ²⁾.

(Numirile părților de casă, moară, stative, bucătărie, oasăpio, bieci, imblăciu și altele).

Almariu ³⁾, (f. espl.)

arhir ⁴⁾, o piatră cam rotundă cu care escute coasa.

baler, curălușă îngustă cu care se prinde iusca de coadă.

(Valea Tazlăului-Neamț).

balatruc, o bucată de fer ori de piatră rotundă și mică cu care se pisuză sare.

bavyta, oula mare cu două torți.

balawa, lemnul cu care se lovește mitiga.

balavara, un cuier unde se pun sacii de bucătărie.

balala, valule.

balala (lungă, brăsku), (f. espl.)

balala (la răsbot) (f. espl.)

balala, potoluc, pulină mare.

balala, aparatul de lemn prin care se rădăiea cămă se lăsa platra (moară) după treburile de a măcina mai mare cămă mai mic.

căptar, o coajă de brad care se pune dinainte, între găleală și între locul unde șede cîobanul când mulge, pentru ca laptele să nu sară pe stracle cîobanului și picătura ce sar, să se scurgă iarăși în găleată.

(Valea Tazlăului-Neamț).

car de foc, tren,

căpriori, niște lemne ca niște drugi mai subțiri, c'un capăt așezate pe culme cu altul în streșina (casei). (Valea Tazlăului)

cășițe, celule din faguri.

(Valea Tazlăului-Neamț).

cercelu leucii, (f. espl.)

(Valea Tazlăului-Neamț).

cepu (la moară) (f. espl.)

(Valea Tazlăului-Neamț).

chefe (ung. kefe), perie.

chiotori, capetele ieșite afară de la bârnelor caselor. (V. Tazlăului)

1) Sinonim cu „măgăreț” și „zglâmboia”. „Ce te zglâmboiești așa cu ochii?”

2) Acest capitol se va completa cu „Încercare de terminologie populară română” de P. Dancu, București, 1904.

3) Almariu, după (Albăraia), (Căluș-Dobice).

4) Arhir (Albăraia).

colag (la fntină), un copac rotund de piatră; dacă-i de lemn, se cheamă ghizdele. (Goroni, Iași) *corcâni*, vișă de vie, bătrână.

(Goroni jud. Iași).

*costoroabă*¹⁾, pl. *costorobi*, lemnele la streșiuă paralele cu culmea, pe care se razămă capetele de jos ale căpriorilor. (V. Tazlăuului)

coș, (la moară), o unealtă din patru scânduri, partea de sus largă apoi din ce în ce se mai strâmtează până ce se încheie într'o bortă pe care se lasă încl. grăunțele într'o treucuță de lemn, ce scuturându-se mereu, grăunțele se 'naintează și cad unul câte unul în crierii pietrei. Coșul e înșepenit între două lemne paralele numite *jug*.

covată, uneltă de scânduri în care curge făina de sub peatră (morii). (V. Tazlăuului-Neamț).

crăcâni două lemne în formă de furci în picioare, pe cari se așează cînaul cel mare cu zeru (după ce s'a ales cașul dintr'iusul) pentru a ferbe ș-a se face jintiță. (Valea Tazlăuului).

crâmpită ²⁾, (f. espl.)

crângu, uneltă care mijlocește învîrtirea pietrii. Prin mijloc e un *fus de ser*, cu partea de jos răsămată într'o *tișă*, cu

partea de sus șapen de peatra superioară. (Valea Tazlăuului).

dologi, așa ori curălușa cu care se leagă sbiciul de coadă (*bazier* în Moldova jud. Neamț).

dranițe, scândurile ce's bătute cu cue pe lețuri. (V. Tazlăuului).

drug, un lemn grosul cu care se manipulează stativetele.

(V. Tazlăuului).

ferghetejeu, uneltă la car (?)

frida, spațiul liber dintre trupurile unei sobe.

furca, două lemne șapene și înalte bătute în pămînt, în vîrf cu craci în care e răsămată *culmea* clădirei: un lemn cilindric care se'ntinde în lungul clădirii.

(Valea Tazlăuului.)

gârgoișă, gura ulciorului.

gârlă (s. propriu) un riș mic și mai ales un crac de riș, care e condus la moară.

(Valea Tazlăuului-Neamț).

*gârnețe*³⁾, brău de lănă, colorate (roș, albastru, negru)

(Valea Tazlăuului-Neamț).

grindei, fusul roșii (?)

(Valea Tazlăuului-Neamț).

gurgoișă, gurguiul la opinci.

hatarag, lemnul cel scurt și subțire de la imblăcel. (V. Tazlăuului)

hambarișă la moară: un hambarișă mai mic de cât de obicei cu două despărțituri: una

1). Pluralul: *costoroabe* (Broșteni).

2). Crîmpită e o greșală care se face la urzit. Iată cum vine greșala pe urzitor: $\begin{matrix} a & b \\ c & d \end{matrix}$ în loc de-a urzi așa de la *b* la *a*—câci urzitorul se învîrte de la stînga spre dreapta—trece cu așa de la *b* la *c*, ori de la *d* la *a*. În Broșteni la crîmpită se zice: *crîmbghită*.

3). Aici trebuie să fie o greșală, căci în partea munților Neamțului și Sucevei se zice *birnețe*, nu *gîrnețe*, cu acelaș înțeles.

ȘEZĂTOAREA

pentru popușoiu și alta pentru grâu. Se poate mai multe despărțituri. Deasupra sunt două coșurile, pe care se toarnă vama, unul într-o despărțitură, altul în cealaltă. Hambarul se află în podul morii.

hlube, rudete la trăsura c' un cal.
(Valea Tazlăului-Neamț).

hustucă, vas în care se alege unt.

tușcă, un biciu mai scurt, de curea impletită (V. Tazlăului-Neamț)
închieturi, unde se împreună bârnele la colțurile caselor.

(Valea Tazlăului-Neamț).

incordător (la război), (f. espl.)
lăptoc, seoc (vâlău). (V. Tazlăului).
lutunocae ¹⁾, (f. espl.)

leturi, despiciatul așezate transversal pe câpriori.

mașină, locomotivă.

mănu (uncă de la stative, (f. espl.)

măleț, făcăleț (în Muntenia),
pulișor. (Valea Tazlăului-Neamț).

mășină, o măsură mică de capacități, tot de lemn, cu care se măsoară (Valea Tazlăului-N.)

mășină, căsapie: (mnyeszár, cusap).

ogășii, curățușele cu care leagă lemnele de la imblăcei împreună.

peringyale, o uncă în care se

bagă vinovații pentru a fi bălăuți (?).

periușă, o bădănașă pe care se pune mîngălă de se freacă firele.

piscoae, scândurele pe care lunecă făina în covată. (V. Tazlăului-N.)

poduș ²⁾ (f. espl.)

podușor ³⁾ (f. espl.)

polișă, (f. espl.)

polonic, o lingură mare cu gavan rotund, de paltin, cireș sau plop, cu care dă pe de lături în lapte din *buducă*, ca să se strîngă cașul. (V. Tazlăului-Neamț)

produs ⁴⁾, o spărtură în ghiață, pentru a boleza copiii. Pe la Slatină se cheamă *copcă* (a mers pe *copcă*). (V. Tazlăului).

punși, două lemne lătărele, trec transversal prin tălpă.

rafuri, șine (de tren).

ragilă, piaptănu pentru (tras) fuioare. (Valea Tazlăului-Neamț).

rost, unde se încrucișază firele la urzală. (V. Tazlăului).

rolife ⁵⁾, (la stative) (f. espl.)

săculețu, ca o pungă de piele în care cad grăunțele.

(Valea Tazlăului-Neamț).

șfichi, pîr sau matasă, prinsă la versu iușlii, ca să pleznească.
(Valea Tazlăului-Neamț).

șghiab, seoc, uluc.

șgyamp, e un bîș cam de un

1) Cind se face pînză cu un fir rupt (lipsă), atunci rămîne o răristo în pînză, răristoa se cheamă *lătușic*. (Ilroston).

2) a) Slat lucruri de bucatărie (solnoc-D.)

b) În Ilroston se zice *produs*.

3) *Șcripșă*, în Moldova.

metru, cu care aruncăm în pomii pentru a da jos fructe.
slobozitoriū [la stative] [f. espl.]
surlă, colibă de pari, așezați în țarc, la vârf întruniți, formă conică. (V. Tazlăului).

stamboală, o măsură de lemn, ca de vr'o 12 ocă. [V. Tazlăului].

stavilă, scândură scurtă ce slujește spre a abate apa de la roată ș'a opri ast-fel moara.

șlipuri, traverse [la drum de fer].

sucală, [f. espl.]

sucel, un lemnișor bine cioplit ce se viră în țeve ș'apoî se așază în suveică.

suveică, [f. espl.]

șuşnic, losniță.

șuştorî, lemnele verticale de la crâng, între care întrind *măselele* de la roata [morii] din lăuntru, învârtesc crângul și în acelaș timp pîatra de-asupra.

[Valea Tazlăului-Neamț].

țulpile [la războiū], două lemne groase jos; formează lungimea războiului.

targū, coșeriū pentru popușoi.

țurciug, o traistă mică de piele

cu pîrul pe ea, în care îndătimează țăraniî să ducă sare la oi.

teică, unde curg grăunțele din coș. (Valea Tazlăului-Neamț).

tengyele, cercurile de la roți, adică între leucă și butuc.

târlă, loc de iernat pentru oi, vaci și boi, cu bordce pentru păzitori. Pentru adăpostul vitelor sunt *colnițe*, adică garduri de nuele *în țarc*, de-asupra coperiș de paie. Asemenea locuri, fiind gunoiete, se ară și se samănă. (V. Tazlăului-Neamț).

teică, un cuier de pus vasele de bucatărie.

trepce, două bețișoare așezate cruciș în lăuntru știubeiului, partea de de-asupra. De aceste bețișoare atârnă fagurii.

[V. Tazlăului].

*tolceiū*¹⁾, leică.

țuleap, *tulepi*, (f. espl.)

urdișiș, bortă de la stiubei pe unde ies și intră albinele.

(V. Tazlăului)

*zdrincă*l, scrânciob.

Numele uneltelor și părților morii

(Spuse în *Criștor*, la o moară de către murăriță).

Albioară, un coș de scânduri în care curge făina de sub roată.

cep (de fer), (f. espl.)

clopot, (f. espl.)

copae, albie.

*crucile roși*t, (f. espl.)

cupe, la roata din afară.

fieră, (f. espl.)

1). Sau cum se mai zice în Moldova: *pilnie*.

fus, (f. espl.)

ic ¹⁾, (f. espl.)

măcinșe, saci cu grâul și păpușoiul de măcinat. Se numesc și *jepturi*.

rudă, lemnul cu care se trage stavila.

scaun, niște pari pe care stă așezată albioara.

scăriță, scara din trei trepte pe care se sute în podul morii.

șajtau (ung. sajtó), (f. espl.)

șteanga cu crângu, (f. espl.)

scob, cibernă, pe unde curge făina în albioară.

litirez ²⁾, (f. espl.)

trocuți, unealtă în care curg grăunțele din coș; în unele locuri se chiamă *albioară*.

țoangă, (f. espl.)

văitău ³⁾, mertic, adică măsură cu care se vama.

vașcă ⁴⁾, (f. espl.)

Numele uneltelor de la car și plug

[com. Unghent, pe Prut, jud. Iași].

Jug: părți de lemn ale jugului: *lopățica*, *bolfee*, *restele*, *colu pinjiu*, *cătușa*, *gânj* (din nucele de stejar, ulm sau de răchită), *cervice* (partea superioară a jugului).

Chise, *inimă*, *perinoc*, *vêrtej*, *osie*, *leuce*, *rincă* (din cânepă, din vână de bou), *cărimb*, *speteze* (în cărimb) *scoarțe* (de nucle), *lese*; *scara* (cu cercelu), *ciolan* (obezi), *cuiu* (care leagă ciolanul de gemănări), *cercurile de fer*, *ferul lat*, *ferul lung*, *cucura*, *grindeu*, *bârșa*, *plaz*, *cucoașe*.

Lotoa, *sucală*. **Meredeu** (făcut din ață de cânepă, pentru prins pești). **Val** (de pânză), *trâmbă* [Mântenia] (sic).

Culme: un drug de lemn, atârnat în două cărlige, pe care se (în dratele ⁵⁾). (Aceste numiri sînt auzite în Goroni jud. Iași).

*

1) *Pana* (Solnoc-D.)

2) Unealtă cu care potrivește măcinatul, mic sau mare. (idem).

3) În Solnoc-D. se zice și: *otăcău*.

4) *Fepu* din giutul pietrelor de moară. (Solnoc-D.)

5) Giuzu, s'aude și în Proșteni, ținutul Suceava.

6) *Colac*

7) În Unghent Suceava la *culme* se zice: *grindă*.

CIMPOILE

Foalele, burduful, făcut din piele de oae ¹⁾.

Hârgoiu, pentru bas, o țeve lungă făcută din 4 țevi de soc.

Carabă, de prun, corn sau cireș cu pliscoae de soc în lăuntru.

Suflătoare, de soc, (f. espl.)

Butye tot de soc, virită în carabă.

Cioacă, o unealtă de soc în formă de lulea în care e virit capătul interior al carabei ²⁾.

La stâna de pe muntele Onofrei, teritorul comunei Tazlău,
județul Neamțului.

Stâna, împrenuă cu strunga și ocolul ³⁾, e așezată pe coasta sudică a unui colnic, e bine adăpostită dinspre vânturile de nord, mai în sus e un picior de plaiu, fără arbori, nici tuliș. Are forma patrată, și-i construită de birne de fag, la o parte în colțul sudostic ușă mică din scânduri de brad. Bârnole nu sunt lipite, pentru ca să răsbată aerul, spre a svênta cașii.

În lăuntru, de părilele vestice, atîrnă două leși de nuele de alun, în formă de rasturi, așezate orizontal pe pari.

Acoperemântul stâniî se prelungește în partea dinaiute adică spre ost pentru instalarea vetrei focului și a unui pod de răzlogi de fag, așezate pe locul care-i costiș, adică puțin inclinat. De vale e strunga, un spațiu circular unde se bagă oile pentru a fi mulse. Tereul cu acel pod trebuie să fie numai de cât inclinat spre strungă, pentru ca oile la muls să stee mai sus cu picioarele dinaiute căci alt-fel ar fi greu ciobanilor să le ție când se smuncesc. La mijloc

1). La Broșteni, se face numai din piele de capră, fiind-că-i mai traînica.

2). În *Almanah muzical An. II* de T. T. Burada la fața 74 se găsește descrie cimpoiul, pe lângă toate celelalte unelte muzicale ale românului.

3). Stâna de pe muntele Onofrei, e a posesorului din Tazlău și a câtor-va țarani din Tazlău și Frumoasa. În vara anului 1893 erau 8 ciobani împreună cu baciul Ioji, un ungar din Frumoasa. Mai toți sunt unguri. Dar vorbesc numai românește între dênșii.

Baciul Ioji cântă admirabil în fluier. Mi-a cântat o mulțime de cântec și horo. Foarte frumos îl trage *doina*, din străinătate și câte-va horo. Ioji, de și ungar, n'a fost în staro să-ni cânte o singură doină ungurească ori o ario de danț național unguresc, nici macar clardaș. (Miron Pompiliu).

4). Locul unde-i împrejmuît pentru ca se stee oile nu se cheama nici odată ocol, ci *cosari* sau cum îl la stînă, se cheamă: *strungă*. Se zice *ocol de vaci*, *ocol de boi* și *ocol de vite*.

Între strungă și podul de răzlogi e spătarul ca un zaplaz mic de scânduri cu scăuneș de partea podului pe cari șed clobanii când mulg. Oile din strungă, intră pe rând pe niște deschizături din spătar, pentru a fi mulse. Aceste deschizături sînt formate, fie-care din două scânduri de brad sau fag înlepenite în ușiori ce se mișcă, astfel că la capetele dinspre strungă intrarea e liberă, iar în partea despre pod, capetele stau apropiate; când intră oala iusă aceste din urmă, fiind împinse, fac în lături, de poale intra oaca bine.

Laptele se mulge în găleți (vase de lemn, maximum 8 litri) în care se pune și câte-o cupă ¹⁾ de lemn cam de un litru, pentru ca laptele să cază de-adreptul în cupă ²⁾ și să nu sară. Din cupe se varsă încetîșor de la sine în găleți.

Din găleți laptele se strecură prin strecoare ³⁾ de pânză rară de cânepă în budacă, ciubăr mai mare sau mai mic, după cantitatea laptelui, în răstimpurile când oile sunt cu lapte. Acest ciubăr are o singură toartă. Străcoarea nu se întinde de-adreptul pe budacă, ci pe un hârzob, o uncală construită dintr'o nula îndoită în formă circulară cu transverse de telu. În laptele de budacă se pune chlag și se lasă să se închege. După ce se încheagă, îl bate cu brigidau, o coadă de alun cu 3 cercurele concentrice, fixate în 2 bețe crucișe, tot de alun. După aceea cu polonicu dă încet pe delaturi, până când s'adună cașul. Mai umbla bacul încetîșor cu mâna de l atrînge, îl scoate și-l pune în crîntă un vas în formă de lightan, din fog sau din pallin scobit, cu burluțu pe unde se scurge zerul, când bacul framîntă cașul. Acest zer se cheamă jintuit: dintr'însul se extrînge untul de oac. Cașul scurs astfel se așează în învelitoare de pânză rară, pe care se pune un teasc, de comun un bolovan; îl tîne așa cu o jumătate de clas, apoi îl scoate pe leși de se svîntează.

Zerul rămas în budacă de la stringerea cașului se ferbe în căun, într-un căun se pe foc, neîntrerupt cu un baț crăpat la capăt, care se introduce în zer numit tăujer. După un timp se încheagă puțin, căunul astfel închegat se cheamă jintiță. Jintița se strecoară; ce rămîne, o urdă. Zerul scurs, nu prea e bun de nimic, se dă la capăt și la porci.

Jintuitul laudat o zi, se înăcrește și se cheamă țîție.

1) Cupa nu sta pe fundul găleții, ci este suspendată pe 2 bârți de lana, care trec prin mijlocul ei.

2) Un rășar în formă de săfirtax. Nota de M. Pempiliu.

3) Întreaga din porci de oac, și întotdeauna îi vîrstată: alb cu negru sau cu lăi.

DESPRE OI

Când fată oile, partea bărbătească se cheamă miel și partea femească mieluță. După maximum 3 luni se lușarcă și de-aci încolo se numesc cârlanți până împlinesc un an. După un an până la 2 se cheamă terți și partea femească mioare. De la 2 ani fată și se numesc mânări. Cele care n'aū ajuns sorocul se fete adecă mioarele, precum și acele mature care diu diferite împrejurări n'aū fatat, dimpreună cu mieii înșercați și cu berbecii, se numesc sterpe.

Berbecii se despărșesc de mânări, cel mai de timpuriu la finele lui Iulie și cel mai tirziu la 15 August, și se pasc separat cu sterpele. Intre 14 și 26 Octombore se slohod berbecii la oi pentru mârliț.

Oile încep se fete pe la începutul lui Martie, purtând oaea 21 săptămâni și câte-va zile.

Mieii se țin cu oile cam două luni. Pe urmă îi alege și-i dă la pășune separat sau la olaltă cu sterpele.

* * *

În cuprinsul unde-i așezată stâna, afară de strungă, mai sunt două colibi așezate la aripa oilor. Colibele-s de scânduri. Din sus de stână e ocol, unde dorm și odihnesc oile peste zi, când vin de la pășune; acest ocol se mai cheamă târlă.

În colibe dorm câte-un cioban cu câni păzitori.

* * *

Lucratul lânrei. După ce s'a tuns oile, lâna se opărește cu uncrop și după ce se spală bine la gărlă, ș'o uscă, o **chiaptănă**. Se întrebuițază pentru piepteni.

Leafă : coada pieptenului împreună cu partea unde sunt băluți dinții. Pe leafă îi pusă o placă de corn de vită prin care sunt bătuți dinții, ca se nu se roadă lemnul și să se lae firele.

Për : fruntea adecă cea mai bună lâna, care se trece prin toți chiepteni.

Niezură : lâna care rămâne, codina, (neesplicat).

Canură : un fel de călți care rămâne de la niezură.

Urzală : perul se toarce și din tort ¹⁾ se face urzală.

Bătătură : se face din niezură.

Colțunii : se fac din canură de cât la tyeptănat nu se scoate niezură, ci numai për.

1). Tort se numește numai sculele de cânepă spalată și nici odată sculul de lână.

DOSARUL LOI ION CREANGĂ

Am publicat, în unul din numerele trecute, o scrisoare a preotului Ienăchescu, prin care acesta spunea oare cari lucruri grave despre Creangă.

Reproducem, acuma, două documente: o scrisoare a D-ului C. Grigorescu, din Iași, publicată în ziarul *Evenimentul* de la 20 și 21 Mart 1902, și o *Notă zilnică* ce o găsim în *Epoca* de la 16 Februar 1902.

Cu aceasta se va face lumină asupra celor spuse de preotul Ienăchescu.

Răspuns unui calomniator

Părintele Econ. Gh. Enăchescu, — fostul meu coleg de școală primară la Trei-Ierarchi și asociat la elaborarea și editarea cărții — *Metoda Nouă de scriere și celire*, — în ziarul *Evenimentul* No. 29 din 6 Martie a. c. a publicat o scrisoare intitulată: „*Bustul lui Ioan Creangă*”, în care scrisoare, între altele care-l privesc numai pe sf. Sa, zice: „Eu, adică părintele Ienăchescu, — Constantin Grigorescu președintele primei case de Economie, Vasile Răceanu, V. Conta, voina (!) și ne toca capul Ioan Creangă cu cele ce urzea ori *copiea*, și *îndreptam* și *indicam* și *ajutam* fără a avea *pretenții*; așa că plin de dureri el să cetească în Junime, era *sucite* și *răsucite* de noi *interșiți*, tot ce se vede scris de Ioan Creangă”.

Eu însă declar că tot ce se spune în acest pasaj este cel mai mare și mai negru neadevăr, cum voi arata mai departe.

În *Evenimentul* No. 30 din 7 a lunii curente, am citit: „Părintele Ienăchescu prelinde că sf. Sa, — d. Grigorescu și reposatul Conta, îndreptam stilul poveștilor auzite de Ioan Creangă de la o scriitoare Tina Vudic. — și mai departe în acelaș loc” Din strecurarea acestui pasaj, singurul folos ce se va alege, e că se vor *nimici legendele zefite* în unele *cercuri* despre o pretinsă *colaborare*”.

În acest pasaj, în care se vorbește despre nimicirea unor cercuri, unde se raptașe legende despre o pretinsă colaborare, nu pot înțelege ce onată și ce nimeștie are numele meu? Tare ași vrea o lămurire.

Mă întorc la pasajul din scrisoarea părintelui Ienăchescu și pentru o mai bună lămurire, fac mai întâi pe scurt istoricul cunoștinței și lucrării împreună cu inteligentul și hazliul, reposatul și mult regretatul meu amic, Ioan Creangă.

Eu am cunoscut pe la 1863—1864 pe Ioan Creangă pe când era diacon și student în școala Preparandală de sub direcția eminentului profesor T. L. Maiorescu. Pe atunci eram institutor la clasa I-a primară Trei-Ierarchi și auziam și cursul de pedagogie al d-lui Maiorescu, împreună cu V. Receanu, Ioan Beiu și părintele Ienăchescu, atunci diacon. Prin transferarea la București a colegului meu Ioan Beiu, la 1864, și după schimbările ce au urmat în personalul didactic de la școala primară Trei-Ierarchi, Ioan Creangă, după terminarea cursului pedagogic cu cel mai strălucit succes, a fost numit Institutor la școala primară Trei-Ierarchi. Atunci eu și cu Creangă văzînd că nu era o carte bună pentru începători, deși apăruse un abecedar a unui evreu Schwartz, care abecedar era plin de greșeli de limbă și de metodă, am propus și s'a admis să ni asociem șase Institutori și anume: I. Creangă, V. Răceanu, părintele Ienăchescu, N. Climescu, A. Simionescu, și eu, pentru a face o carte începătoare apropiată de mintea copiilor și conformă cu noua metoadă scripto-legi.—Am început la 1867 și a apărut de sub presă la 1868, cînd a și fost aprobată de Minister.

După reușirea cu această carte, ni-am asociat, V. Răceanu, eu și Ioan Creangă și împreună am lucrat cartea de citire *Învățătorul Copiilor*, care a apărut la 1871.—Această carte, ca și *Metoadă Nouă*, au fost imprimate într'o ediție cu spesele Societății Învățătorei Poporului Român din Iași, după ce lectura *Învățătorul Copiilor* a fost cercetată, corectată și aprobată de o comisiune compusă din d-nii: Al. D. Xenopol, pe atunci Prim-Procuror, Petru Poni profesor și I. A. Darzeu institutor, aleși și însărcinați de numita Societate — Aceste două cărți însă, care au servit școlarilor începători peste un patrar de veac și fusese introduse în toate școlile primare din țară, au fost zugrumate de dl. C. Maisner.

De la 1867 și pînă la începutul anului 1889, cînd au încetat din viață mult regretatul Ioan Creangă, adevărat timp de 22 ani, am lucrat împreună la editura cărților didactice *Metoadă Nouă* de scriere și citire și la lectura *Învățătorul Copiilor*. În aceste lucrări suceam și răsuceam, ne certam și apoi ne impacam, cînd făceam lecțiunile din pomenitele două cărți *căci Creangă ținea mai mult la limbă, iar noi ceilalți la metoadă.*

Părintele Ienăchescu a mai lucrat singur numai cu Creangă broșura intitulată: *Povățuitorul la citire prin scriere*, pe care glumețul Creangă ast-fel o recomanda: „*Orî-cine sufere de insomnie, ducă*

area să adoarmă cât de profund, să iee în inimă povățuitorul nostru, și adoarme numii de c.t.

Prin urmare nici odată cit a trăit I. Creangă nu l'am asociat nici luat parte la lucrări, nici îndreptări, afară de cele de la Metoada Nouă și Invățatorul Copiilor și afară de discuțiile și criticile ce le făceam împreună la Boltă-Rece asupra conferințelor ținute la Universitate de D-nii Maiorescu, Pogor, Lambrior, Gh. Panu etc.

Am fost foarte intim și sincer amic cu Ioan Creangă; am lucrat două cărți, am mâncat, băut și petrecut împreună, cînd el la mine, cînd eu la dînsul, cînd împreună la V. Răceanu și cu deplină convingere declar și susțin în numele meu și al lui V. Răceanu, că nici odată, fie la petrecere, fie la lucru în discutarea și compunerea sau prefacerea lecțiilor din cărțile noastre, sau la iscălirea esemplarelor de Metodă Nouă și Invățatorul Copiilor, Ioan Creangă nu a spus sau amintit ceva, fie în glumă ori serios, despre povestitoarea Tinea Vartic, cum o inventează, îmi pare, părintele Ienăchescu. Această Tinea Vartic avea foarte puțină considerație la Creangă. Multe zile și ani am petrecut la vila Creangă, cum numiam noi căsuța cu 2 odăiți de pe muchia Ticăului de la Spravali-Babă, și până cu vr'o două luni înainte de moartea lui Creangă, eu n'am văzut nici-odată apărînd înaintea noastră pe această Tinea Vartic.

Adevărat e însă că părintele Ienăchescu de multe ori ne lasa pe noi la discuție și el trecea singur în odăița de peste șală unde era Tinea și apoi adesea îmi vorbea despre deșteptăciunea acelei femei, pe care eu cu Răceanu n'o cunoșteam.—Iar cînd părintele Ienăchescu lua vorba despre acea Tinea față de Creangă, acesta bufnea de rîc și zicea : *prost pe prost se laudă*.

Am cunoscut pe Costache Bută, un bătrîn de glume proaste, timp agent electoral al grupului fracțiunea liberă și independentă și un orator caraghios la întrunirile electorale. Nici odată Creangă în întrunirile sau petrecerile noastre n'a spus vr'o singură vorbă despre copilul cu povestea al acestui bătrîn, scornitură, cred, și aceasta de a părintelui Ienăchescu. Știu însă că I. Creangă de cîte-ori vroia să desemneze pe un agent electoral ori orator prost sau caraghios, îl compara cu C. Bută : —dar nici o aluzie cit de ușoară sau fină despre glința de povestea a lui C. Bută. — Cînd vedeam publicată în Convorbiri literare, vr'o povestea ca aceea intitulată : „Povestea Porcului de I. Creangă”, îl întrebam: De unde dracu ai mai auzit această povestea?—El îmi îmi spunea sau c'a auzit-o ca copil de la mama sa, sau de la juranul din Humulești; iar despre unele ni-a spus că

le-a auzit de la Moșu Vasile, un țaran bătrîn, moș al lui Creangă, despre care adesea ni spunea multe anecdote. Iar ciud imita cîntecul pe nas și trăgănat al lui Moș Vasile, sau ni spunea anecdota lui Moș Vasile cu Vlădica în cergă, pățania lui Moș Vasile din strana bisericeii la privigherea de la Paști, ne rostogoleam de ris și cercam s'o repele.

Prin urmare nu pricep, nu-mi inchipuesc nici imi pot da sama de unde și pentru ce a născocit părintele Ienăchescu, că noi smeriții, adică Sf. Sa, cu Grigorescu, V. Răceanu și nu știu de unde il ica și-l amestecă, cu noi pe și B. Conta, că fără pretenții, după ce ue toca capul Creangă cu cele ce urzea ori copia, noi il suceam și ră-suceam, îndreptam, indicam și ajutam la tot ce se vedea scris de I. Creangă — Sermane Creangă ! De te-ai putea trezi acum din somnul veșnic ș'ai citi scrisoarea lui Ienăchescu, fostul tău coleg de bancă la seminar, coleg de profesorat și asociat la lucrări didactice, de sigur că te-ar cuprinde o mare jale, ai plinge trista stare în care a ajuns bunul tău amic, cum își zice în scrisoarea publicată, și ai striga : Ferește-mă Doamne de așa amici, că de dușmani mă voi feri singur eu !

Eu declar însă și confirm pe onoarea mea că nici eu, nici colegul meu V. Răceanu și știu că nici B. Conta, n'am conlucrat nici l'am ajutat pe I. Creangă la vre-una din lucrările sale literare, ba mai mult declar că Creangă se ferea de noi ciud scriea la lucrările sale literare : ca nuvele, povești, anecdote, amintiri etc., fiind că mai ales il dojeneam că cu poveștile și scrierile lui literare negliază a ni da concurs îndeajuns la facerea și prefacerea lecțiilor din cărțile noastre didactice.

Amice Creangă ! fii liniștit că scumpa ta amintire nu se poate pata orî-ce s'ar scorni și birsi în jurul neperitoarelor și propriilor tale lucrări literare, unicele ca stil, limbă și glume populare.

Constantin Grigorescu.

UN DETRACTOR AL LUI CREANGA

La Iași s'a format nu de mult un comitet pentru adunarea fondurilor necesare ridicării unui monument minunatului povestitor Ion Creangă.

Luni seara acest comitet a ținut ședință la care n'a asistat decât șapte membri din unsprezece. Trei din cei absenți fură reținuți

de afaceri, iar al patrulea... ah! al patrulea! Citiți aceste rinduri pe cari le-a trimis comitetului:

„Onoarea cu ridicarea unui monument lui Ion Creangă pot s'o facă acei care nu l'au cunoscut; eu care l'am prea cunoscut cite parole făcea și face chiar, ca așa cum se zice povestitor, nu mă pot preta la așa ceva“.

E de necrezut, dar acea-tă fenomenală scrisoare există, o publică un confrate ieșan și e datorită.—știți cui? unui preot.

Mărturisescă ori-care celilor că nu a mai pomenit vre-odată, că nu a mai celit unde-va și cînd-va, o mai brutală și mai revoltătoare declarație,—cu atît mai revoltătoare cu cit ea vine de la un preot! Dar autorul acestui act atît de nechibzuit, care nu știe să scrie cum se cade măcar o scrisoare de cinci rinduri (recitiți cele reproduse mai sus) și care tăgăduște în mod atît de brutal una din cele mai frumoase glorii ale acestei țări, nu și-a dat oare seama de ce odioasă faptă săvîrșește ofensînd un întreg neam prin ofensarea memoriei marelui nostru povestitor?

Se vede cit de colo că o vecinică patimă mucește sufletul preotului aceluia, căruia nu-i vom face onoarea să-i pomenim numele. Dar dacă se admite ca să aibă cine-va nemulțumiri sau ură contra unui scriitor, e de neertat să confunde pe om cu scriitorul și să judece opera acestuia prin pisma patimei. E însă monstruos ca după moartea omului, vrășmașul său să continue a-l ponegri încă, în num mult să-i conteste ori-ce merit ca scriitor. Ce calicativ însă nu mai putea întrebuița aici unde e vorba de un preot! Un preot creștin, care trebuie să erte pe dușmanul său chiar în viață, dar care îl blestămă și după moarte. Și scriitorul batjocorit e unul dintre acei cu cari se mîndrește țara aceasta. E păgînesc lucru ceea ce a făcut acel preot) e o mărturie de răutate a cărei mărime nu o poate egala de cit indignarea pe care a provocat-o în toată suflarea rominească.

Lys.

DESCÎNTECE

DE DESFĂCUT

II

„Mă sculai Sîmbătă dimineașă, mă uitai spre soare răsare, și văzui niște jayre mîndre și 'nflorînd; și nu erau jayre mîndre și 'nflorite, ci erau Domnul D-zeu și Maica Precista; cu vin să cin-

steaă, cu miere se'ndulceaă, de cutare pomencaă. Maica Precista atunci a întrebât :

— De ce plinge cutare ? — Atunci ea răspunse : — Cum n-ași plinge, de urit, de dat, de fapt, după hainele mele, după trupul meu ! — Atunci Maica Domnului pe scară de aur s-a scoborit, de mină m-a luat, pe cal de aur m'a încălecat, cu ghețe de marmasiu m'a 'nbrăcat, cașmir de matase în cap mi-a aruncat, bucium în mină mi-a dat, flueraș de os în mină mi-a dat ; cind cu buciumul oiă nuciuna, toată lumea m-o asculta ; cind cu flueru oiă fluera, toată lumea m-o asculta, iar daturile și fapturile, urile și pirile cu mătura de busuioc cu mina slingă le-am luat, să se ducă din vad în vad, din olac în olac, pină la al noulea olac, pină la casa cui mi-a dat ; de o fi de la muere cu barbat, să se facă lup turbat, să se urce în pat, să cază pe copiii ei, pe bărbatul ei, pe dragostea ei, pe toate lucrurile ei ; de o fi de la o fată mare, să i se pue în plete ; de o fi de la flăcău, să i se pue în căciulă ; de o fi de la mătușă, de la cumnată, de la surată, de la vară, de la naș, fin, vecin, moș, al noulea moș, să se ducă uritul de la mine, să rămii eă curată ca aurul cel curat, ca luna în cer, ca roca pe pământ“.

PENTRU URSIT

„Plecă o fată mare pe cale, pe cărare ; se roagă la Maica Domnului umblind ursitorile și zi și noapte, să-i spue ursitul în vis, să i-l spue și aiva să i-l arate. Plecaî Marți dimineața pe cale, pe cărare ; mă intilni cu ursitorile, mă întrebă unde mă duc. — Mă duc să sting frigarile cutăruia, în rinză, în splină, în ficat, în vinele cele mai mari, să vie mai tare, în vina cea groasă să vie acasă, în creștetul capului, în băerile inimii să vie nebun“.

(Adunate din Timboești, jud. R.-Sărat).

Hristian N. Țapu

N O R O C U L

A fost odată doi frați. Unul cică era bogat și unul sărac. Al sărac într'o zi a fost la sererat la al bogat ; cind a plecat de la loc a uitat secerea acolo.

S'a dus îndărăt la loc să găsească secerea, acolo a găsit un băiat descul, amărit ca vai de el, care lua spice din locul alui sărac și ducea în locul alui bogat. A pus mina pe el și l'a luat la

bătaie și-l întreba de ce lua spice de la locul ăluî sărac și duce la al ăluî bogat?

Copilul ne avind în cotro, a 'nceput să-l spuie că el e norocul ăluî bogat, că așa își servește stăpînul.

— Apoi spune-mi norocu meu unde e, de eu sint sărac și nu pot să mă orinesc?

— Norocul tău e boer, umblă cu trăsura.

— Apoi ce să-î fac, cum să-l prind?

— Bine, zise el atunci, o să vină el în sat, ciud o fi nește lume adunată, atunci să pui mina pe el și să-l eii la bătaie, să spuie la lume să fugă că ala e norocu tău.

N'a trecut mult și norocu lui a și venit.

A pus mina pe el, l-a luat la bătaie și a 'nceput să-l întrebe de ce el nu se poate arini.

Și unde mi s'a început să se roage: „lasă-mă că eu sint norocu tău“

— Să mergi în cutare loc să scoți un cazau de baui.

— Nu merg eu, să te duci tu dacă ești norocul meu, să-l scoți și să mi-l aduci acasă. Și iarăși dai și dai!!

Văzînd norocu că n'are încotro a căutat unelte de săpat, s'a dus, a scos cazanul și i l-a adus.

De aci 'ncolo a pornit și s'a făcut și fratele ăsta bogat iar norocu i-a 'nceput săraci.

Pasărea neagră

Fîind doi frați: unul sărac și unul bogat.

După al sărac să lua în totdeauna o pasăre neagră. De să ducea în muncă, de să ducea la moară, de să ducea la pădure, ori unde să ducea pasărea era după el.

Între ei s'a dus la pădure s'aducă lemne pentru foc. Era o vreme răuă cu alle de ploaie și altul de ninsoare; pasărea după el. Văzînd o neîntîlnită de frig, i se făcu milă de ea, dete gaură cu strecheta într'un copac și-l spuse să intre acolo la adăpost.

Pasărea intră numai să scape de frig. A făcut un dop de lemn, l-a bătut în copac și a astupat-o acolo.

După ce a venit de la pădure a băgat de samă că a 'nceput să-l merge și lui mai bine. Pasărea aia era sărăcia lui.

L-a pornit bine, bine și mai bine pînă ce el a ajuns mai bogat de cel frate-său al bogat.

Frate-său începu să-l întrebe :

Măi frate-meu ce ai făcut păsărica aia care să ținea după tine?
Era viclean și să gindea să să ducă să dea iar drumu păsărici,
să se pună iar pe frate-său.

El nepricepind viclenia lui frate-său i-a spus că, cînd s'a dus
la pădure să-și aducă lemne de foc, a băgat-o în cutare copac, alu-
nu în care știa ei.

Frate-său s'a dus ca să-i dea drumu. A scos dopu de lemn din
copac, păsărica a eșit. — Haid să te duc la frate-meu !

Frate-mi ești tu de aici înainte, i-a spus păsărica, că m'ai scăpat
de la moarte și de tine nu mai rămîi.

Țiindu-se păsărica după el, a sărăcit pînă a ajuns în starea de
de demult a lui frate-său.

Și o fi sărac și acum dacă păsărica s'o mai ține după el.

Com. Coveiu-Deljiu.

Mihail Păsculescu

FINELE VOL. VII.

TABLA DE MATERII

VOL. VII

Bucătăria țărăului : (M. Lupescu), p. 33, 73, 97, 113.

Cimilituri : [Artur Gorovei], 76, 101, 117. *s. J. T. K.*

Cintece culese de :

M. T. Adameșteanu p. 23, 44; T. C. Ionescu, 42; M. Lupescu, 85, 109; Leon Mrejeriu, 43, 84, 126; I. T. Popovici, 23; Rădulescu-Codin, 44; St. St. Tușescu, 57; Dobre Ștefănescu, 44; A. Vasiliu, 20, 41, 83, 125.

Cintece de leagăn : (G. Nicolaș), 28.

Descintece :

Pentru adusul laptelui [V. Sala], 17.

De gălbinare [I. T. Popovici], 18.

De gălci (I. T. Popovici), 19.

De șarpe (I. T. Popovici), 19; (Gh. Rudeanu), 89; (I. Dimitrescu),

De bubă (Gh. Rudeanu), 54. (90.)

De brîncă [Gh. Rudeanu], 55.

De dalac (Gh. Rudeanu), 56.

De deochi [Gh. Rudeanu], 56.

De junghiă (Gh. Rudeanu), 55; [I. Dimitrescu], 158.

De bube dulci (Gh. Rudeanu), 90.

De luarea cuțitului (Gh. Rudeanu), 91.

De rîie (Gh. Rudeanu), 91.

De muta pămîntului (Gh. Rudeanu), 92.

De dragoste [Gh. Rudeanu], 92.

De tuse (Gh. Rudeanu), 93.

De venin (Gh. Rudeanu), 93.

Pentru adusul laptelui [I. Dimitrescu], 94.

De ursită (I. Dimitrescu), 107.

De defăcut (I. Dimitrescu), 107.

De cei rei [I. Dimitrescu], 108.

De beșica cea rea (I. Dimitrescu), 156.

De supus (I. Dimitrescu), 156.

De lungoare (I. Dimitrescu), 157.

Pentru deochiatul vacilor [I. Dimitrescu], 158.

De defăcut (H. Țapu), 159, 179.

Diverse :

Monumentul lui I. Creangă, 46.

Dosarul lui I. Creangă, 130, 193.

O prefață de M. Eminescu, 129. publicată de S. T. Kirileanu

Comorile populare se prăpădesc (M. Lupescu), 1.

Jocuri copilărești : (Mih. T. Adameșteanu), 20.

Note bibliografice : 13, 29, 46, 63, 94, 128, 159. de S. T. Kirileanu

O nouă ediție a scrierilor lui Creangă (Gh. Teodorescu-Kirileanu), 150.

Notițe : 147. S. T. K.

Povești :

Ionică Făt-frumos (Gr. Coatu), 3.

Coman Vinătorul (H. Țapu), 59.

Femea cea proastă [C. Teodorescu], 65.

Basmul lui Bucur Hoțul (H. Țapu), 68.

Barbatul prost (C. Teodorescu), 143.

Snoave :

Țigănul și putina cu lapte (I. Dimitrescu), 24.

Două isbinzi (M. Lupescu), 25.

Dot șoareci (A. Christ. Popescu), 27.

Fata cea rușinoasă [Maria Todirescu], 27.

Grecul la anul nou [Gh. P. Ciocanel], 88.

Gazda și musafirul (G. P. Ciocanel), 88

Tradiții și legende :

‘Cuza Vodă [S. T. Kirileanu], 36.

Povestea pînii [T. Gr. Goilav], 71.

Vasile cel mare (L. Mrejeriu), 105; [S. T. Kirileanu], 142.

Rămășițe istorice (M. Lupescu), 108.

Plăcinițele lui Sf. Gheorghe [M. Lupescu], 137.

Lacomul măi mult păgubește [M. Lupescu], 139.

Povestea femeilor rele și mazace (L. Mrejeriu), 140.

De ce e păcat să omori un ariciu? (H. Țapu), 141.

Norocul [M. Păsculescu], 199.

Pasărea neagră (M. Păsculescu), 149.

Zicători : [Gh. Rudeanu], 149.

Miron Pompiliu : Limbă literatură și obiceiuri la Rominii din Biharia.

161, 177. publicat de S. T. Kirileanu (vezi *Sezătura III* (1903) pag 12)

177. 176. 175. 174. 173. 172. 171. 170. 169. 168. 167. 166. 165. 164. 163. 162. 161. 160. 159. 158. 157. 156. 155. 154. 153. 152. 151. 150. 149. 148. 147. 146. 145. 144. 143. 142. 141. 140. 139. 138. 137. 136. 135. 134. 133. 132. 131. 130. 129. 128. 127. 126. 125. 124. 123. 122. 121. 120. 119. 118. 117. 116. 115. 114. 113. 112. 111. 110. 109. 108. 107. 106. 105. 104. 103. 102. 101. 100. 99. 98. 97. 96. 95. 94. 93. 92. 91. 90. 89. 88. 87. 86. 85. 84. 83. 82. 81. 80. 79. 78. 77. 76. 75. 74. 73. 72. 71. 70. 69. 68. 67. 66. 65. 64. 63. 62. 61. 60. 59. 58. 57. 56. 55. 54. 53. 52. 51. 50. 49. 48. 47. 46. 45. 44. 43. 42. 41. 40. 39. 38. 37. 36. 35. 34. 33. 32. 31. 30. 29. 28. 27. 26. 25. 24. 23. 22. 21. 20. 19. 18. 17. 16. 15. 14. 13. 12. 11. 10. 9. 8. 7. 6. 5. 4. 3. 2. 1.

Membrii cari au susținut revista in acest an:

- Ioan Adam**, Constanța.
I. Anastasiu, inv., Hințești, Dorohoi.
D. Adămescu, inv., Dimăcheni, Dorohoi.
Preotul T. Bălășel, inv., Ștefănești, Vilcea.
G. Burghela, avocat, Dorohoi.
I. Cosmescu, inv., Bufta, Ilfov.
I. Cosmescu, inv., Bunești, Argeș.
T. Danilescu, inv., Farcașa, Suceava.
I. Dumitrescu, Bacău.
Dr. Toma Dicescu, profesor, Cimpulung.
Șt. Floareș, inv., Buhociu, Bacău.
Artur Gorovei, Folticeni.
P. Herescu, inv., Mălini, Suceava.
V. Hudită, inv., Bogdănești, Suceava.
Serafim Ionescu, institutor, Folticeni.
Gh. Lupașcu, inv., Vascani, Suceava.
M. Lupescu, Directorul orfelinatului „Ferdinand”.
Radu Marinescu, inv., Heciș, Suceava.
D. Mindricel, inv., Mereni de jos, Vlașca.
L. Mrejeriu, inv., Crucea-Broșteni, Suceava.
G. Rigo, Turcenii de sus, Gorj.
D. Stoenescu, Craiova.
N. Stoleriu, inv., Zorleni, Tutova.
Gr. Tabacariu, Fintinele, Bacău.
D-ra Maria Todirescu, inv., Dolhasca, Suceava.
Gh. Teodorescu-Kirileanu, Iași.
S. Teodorescu-Kirileanu, inv., Zorleni, Tutova.
A. Vasiliu, inv., Tătărăuși, Suceava.
N. Vasiliu, inv., Pașcani, Suceava.
I. Voinea, inv., Mereni de sus, Vlașca.
I. Zanne, Bucureși.
Paul Zarifopol, Iași.

DARE DE SAMĂ

In cursul acestui an. situația financiară a revistei a fost următoarea :

S-a încasat din cotizații, suma de 270 lei. după cum se arată pe coperta fie-cărui număr, și suma de 86 lei 50 bani de la 29 abonați.

Cheptuelile, cu tiparul, expediția, corespondența, diverse imprimare, etc., s-au urcat la suma de 440 lei.

. Deci :

Din cotizații	lei 270 00
Din abonamente	86 50
	356 50
Cheptuiri	440 00
Deficit	83 50

Dintre membrii cari își luaseră obligația de a contribui cu 12 lei pe an pentru susținerea revistei, numai 11 și-au ținut pe deplin cuvântul : alții au contribuit cu sume variind între 10 și 3 lei, iar 17 dintre ei nu au plătit, pînă la 1 Mart, nici un ban.

Artur Gorovei.

